

МАКЕДОНСКИ ДУХОВЕН НЕПОКОР

По повод 40 години од возобновувањето на Охридската архиепископија во лицето на Македонската православна црква и 240 години од нејзиното укинување во 1767 година, се осврнуваме на трновитиот пат на нашата Црква, која преживеа и сè уште доживува многу црни премрежија, кои се предизвикани од домашни одродници и од странски пропагатори.

Во тоа вековито опстојување се менувале многу странски пропагандни политики, но благодарение на вербата на македонскиот народ и на православните верници, МПЦ успеала да се издигне од пепелта и да продолжи со својата мисија, која на овие простори ја донел Свети Павле, а Свети Климент Охридски го продолжил неговото дело и верата кон Исус Христос, еднородниот жив Бог, чие распетие значи светлина за македонската нација и нејзината долговековна историја.

**ДА СЕ ЗАПАЗАТ
КАРАКТЕРНИТЕ
ОСОБЕНОСТИ НА
МАКЕДОНСКИОТ
НАРОД**

Пишува: Кокан СТОЈЧЕВ

БЛАЖЕНО УПОКОЕНИОТ АРХИЕПИСКОП ОХРИДСКИ И МАКЕДОНСКИ Г.Г. МИХАИЛ

"Желбите и настојувањата за обновување на Охридската архиепископија тесно се поврзуваат со борбата за национална афирмација на македонскиот народ", констатирал блажено упокоениот Архиепископ Охридски и Македонски Г.Г. Михаил, кој во книгата "Нашето свето православие" се осврнал на неколку клучни прашања од историјата на МПЦ во XX век.

По Илинденското востание големите сили настојувале да ги смират страстите на македонскиот народ со ветување на разни реформи, а една од најважните

требало да биде и обновувањето на Охридската архиепископија - како самостојна, автокефална Македонска православна црква.

Всушност, се продолжувал заветот на Крсте Мисирков, на Димитрија Чуповски и на други македонски интелектуалци и борци за национални права на македонскиот народ, кои на обновувањето на Охридската архиепископија му давале централно место. За таа света цел, македонските студенти собрани околу нивниот весник "Македонски глас" во Петроград, Русија, во 1913 година, барале независност за својата татковина Македонија и обновување на Охридската архиепископија - како национална црква на слободниот и независниот македонски народ.

Меѓутоа, неповолните политички услови за Македонија имале негативни последици врз Македонската православна црква. Со поделбата на нашата земја, на етничка Македонија, по Балканската војна, меѓу Бугарија, Грција и Србија, на македонскиот народ му биле наметнати други црковни јурисдикции,

Македонските студенти собрани околу нивниот весник "Македонски глас" во Петроград - Русија, во 1913 година барале независност за својата татковина Македонија и обновување на Охридската архиепископија - како национална црква на слободниот и независниот македонски народ.

"Прво, да се обнови Охридската архиепископија, како Македонска православна црква, која нема да биде потчинета на која и да било помесна национална православна црква.

Второ, да има свои народни епископи и народно свештенство за да се запазат карактерните особености на македонскиот народ и тој да биде поблизок до својата родна Црква.

Трето, првиот македонски архијереј да ја носи титулата Охридски архиепископ, а Православната македонска црква да се нарекува Светиклиментова Охридска архиепископија", се потсетувал во својата книга "Нашето свето православие", блажено упокоениот Архиепископ Охридски и Македонски Г.Г. Михаил.

кои потекнуваат од соседните народи. Ваквата состојба се задржала сè до ослободувањето на Македонија и до формирањето на македонската држава.

РАЗДЕЛЕНИ ОД СТРАНА НА СОСЕДИТЕ

По формирањето на Кралството на Србите, Хрватите и Словенците, на 1 декември 1918 година била создадена единствена православна црква. Освен Српската, Карловачката и Црногорската митрополија, како и православните цркви во Босна и Херцеговина, во состав на

Српската православна црква биле вклучени и епархиите од Вардарскиот дел на Македонија, кои таа ѝ ги платила на Цариградската патријаршија. Според тоа, мнозинското население, македонскиот народ, немало своја црковна власт, туку добило одлука од страна на Патријаршискиот синод, донесена на 19 март 1920 година, која гласи:

"Канонскиот ред и обичај и работите на црковната управа да се уредуваат и да се доведуваат во согласност со политичките промени кои се случуваат и според тие промени црковните работи со внимание, како што прилега, да се приспособуваат и да се распоредуваат не само заради нивното уредно и целосно изведување, туку и заради поголемата полза на Црквата и на христијанскиот народ".

Другите македонски епархии биле разделени, едни биле под грчка, а други под бугарска црковна власт, при што и националната припадност на владиците била истоветна, само Грци, односно Бугари, а и владиците во македонските епархии во Кралството на Србите, Хрватите и Словенците, биле само Срби. Тие и нивните најблиски соработници забораваа дека треба да бидат вистински духовни пастири на Христовото духовно стадо, односно уште побезмилосно и посрамно ја продолжиле политиката на однородување и асимилација на македонскиот народ. Овие владици станале платени слуги на великогрчката, на великобугарската и на великосрпската мегаломанска политика во македонската земја, која се спроведувало и кон македонскиот народ.

"Владејачките режими ги ангажирале православните цркви да им служат во

ЗАВРШНА СЕДНИЦА НА ИНИЦИЈАТИВНИОТ ОДБОР ЗА ОРГАНИЗИРАЊЕ МАКЕДОНСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА, 3 ОКТОМВРИ 1958 ГОДИНА

остварувањето на нивните нехумани и нехристијански цели среде Македонците. Тие организирале разни културно-просветни и национално-патриотски друштва во Македонија, во кои владиците и нивните најблиски свештенослужители се ангажирале во однородувањето и во асимилирањето на македонскиот народ", истакнало Неговото Блаженство Г.Г. Михаил во книгата, со што нè потсетува на денешните непроменети ставови на СПЦ.

"И денес, кога овој народ има своја слобода, своја државност и своја народна автокефална Македонска православна црква и сака да ги остварува заедно со нив светите евангелски вистини, со љубов пружајќи им ја својата братска рака за измирување во името на Господа Исуса Христа и Неговата Света Црква, тие, наместо да се засрамаат, да се посипаат со пепел и да побараат опростување од народот, на кој многу му погрешиле, тие се трудат со сите свои сили и измислуваат безброј причини да не ја признаат автокефалната Македонска православна црква, која е верна наследничка на древната православна самостојна црква - Охридската архиепископија, која многу ги задолжила сите цркви. Ваквиот став на соседните православни цркви не само што не е православен и христијански, туку не е воопшто човечен", оценил Г.Г. Михаил.

СВЕШТЕНИЧКИ ГРУПИ

Македонија зеде активно учество во народноослободителната војна против окупаторот и неговите слуги, со цел да се ослободи од фашистичкиот окупатор и да се добие национална слобода, државно и црковно осамостојување. Во врска со регулирањето на македонското црковно прашање, првиот официјален акт бил донесен на 15 септември 1943 година, од тогаш формираното Верско поверенство при Главниот штаб на Македонија. Оваа одлука всушност претставува почеток за реализирање на вековната идеја на македонскиот народ за

востановување на Охридската архиепископија. Веднаш по формирањето на Верското поверенство, на ослободената територија, во селото Издеглавје - Охридско, бил одржан Првиот свештенички собир, на кој биле донесени решенија од првостепено значење за натамошната иднина на црковното управување во Македонија.

Тогаш свештенството одбило да ја признае јурисдикцијата на која и да било туѓинска црква, барајќи во слободна Македонија да се обнови Охридската архиепископија, а со црковно-верскиот живот на слободниот македонски народ да раководи Македонска православна црква. Вакви иницијативи биле покренати од страна на неколку групи свештеници, кои во тогаш сè уште неослободените делови на Македонија, настојувале да бидат зачувани македонските црковни скапоцености и подготвувајќи се за создавање своја слободна татковина да се организира православна црква на македонскиот народ, на чело со владици и свештеници домородци. Една ваква свештеничка група многу активно работела во уште неослободеното Скопје и се подготвувала за големите црковни настани во слободна Македонија.

Подоцна, во селото Горно Врановци - Велешко, уште за време на народноослободителната борба, бил формиран Иницијативен одбор за организирање на Македонска православна црква. По ослободувањето на земјата, во него биле кооптирани уште неколку свештеници. Тој проширен Иницијативен одбор го презел црковното раководење и правел усилените подготовки за одржување на Првиот македонски црковно-народен собир. Еден од членовите на Иницијативниот одбор ги посетил сите градови во Македонија, и наместо некогашните архијерејски намесништва, во тие црковни центри биле избрани нови духовни одбори, составени од тројца свештеници и тројца мирјани. Ним им биле дадени упатства да се подготвуваат за Првиот македонски црковно-народен собир.

Освен Српската, Карловачката и Црногорската митрополија, како и православните цркви во Босна и Херцеговина, во состав на Српската православна црква биле вклучени и епархиите од Вардарскиот дел на Македонија, кои таа ѝ ги платила на Цариградската патријаршија. Според тоа, мнозинското население - македонскиот народ немало своја црковна власт, туку добило одлука од страна на Патријаршискиот синод на СПЦ, донесена на 19 март 1920 година, која гласи:

"Канонскиот ред и обичај и работите на црковната управа да се уредуваат и да се доведуваат во согласност со политичките промени кои се случуваат и според тие промени црковните работи со внимание, како што прилега, да се приспособуваат и да се распоредуваат не само заради нивното уредно и целосно изведување, туку и заради поголемата полза на Црквата и на христијанскиот народ".

Другите македонски епархии биле разделени, едни биле под грчка, а други под бугарска црковна власт, при што и националната припадност на владиците била истоветна, само Грци, односно Бугари, како и владиците во македонските епархии во Кралството на Србите, Хрватите и Словенците, биле само Срби. Тие и нивните најблиски соработници не само што заборавале дека треба да бидат вистински духовни пастири на Христовото духовно стадо, туку уште побезмилосно и посрамно ја продолжиле политиката на однародување и на асимилација на македонскиот народ.

ПРВИОТ МАКЕДОНСКИ ЦРКОВНО-НАРОДЕН СОБИР

За да ги реализира своите копнежи за обновување на древната Охридска архиепископија и за создавање своја автокефална народна Македонска православна црква, Иницијативниот одбор го

свикал Првиот македонски црковно-народен собир, кој се одржал на 4 и 5 март 1945 година во Скопје. На овој Собир зеле учество повеќе од 300 делегати-свештеници и мирјани.

Откако бил прочитан реферат за улогата на Охридската архиепископија во историјата на македонскиот народ и биле ислушани дискусиите на бројни дискутанتي, Собирот донел едногласна резолуција за идната црковна положба во слободниот дел на Македонија.

"Прво да се обнови Охридската архиепископија, како Македонска православна црква, која нема да биде потчинета на која и да било помесна национална православна црква;

Второ, да има свои народни епископи и народно свештенство, за да се запазат карактерните особености на македонскиот народ и тој да биде поблизок до својата родна Црква;

Трето, првиот македонски архијереј да ја носи титулата Охридски архиепископ, а Православната македонска црква да се нарекува Светиклиментова Охридска архиепископија", се потсетил во својата книга Г.Г. Михаил.

Понатаму, во собирската резолуција се говори за тоа дека охридскиот архиепископ треба да биде хиротонисан во

Охрид и устоличен на престолот на охридските архиепископи, како и тоа дека за обновувањето на Охридската архиепископија треба да бидат известени сите автокефални православни цркви во светот.

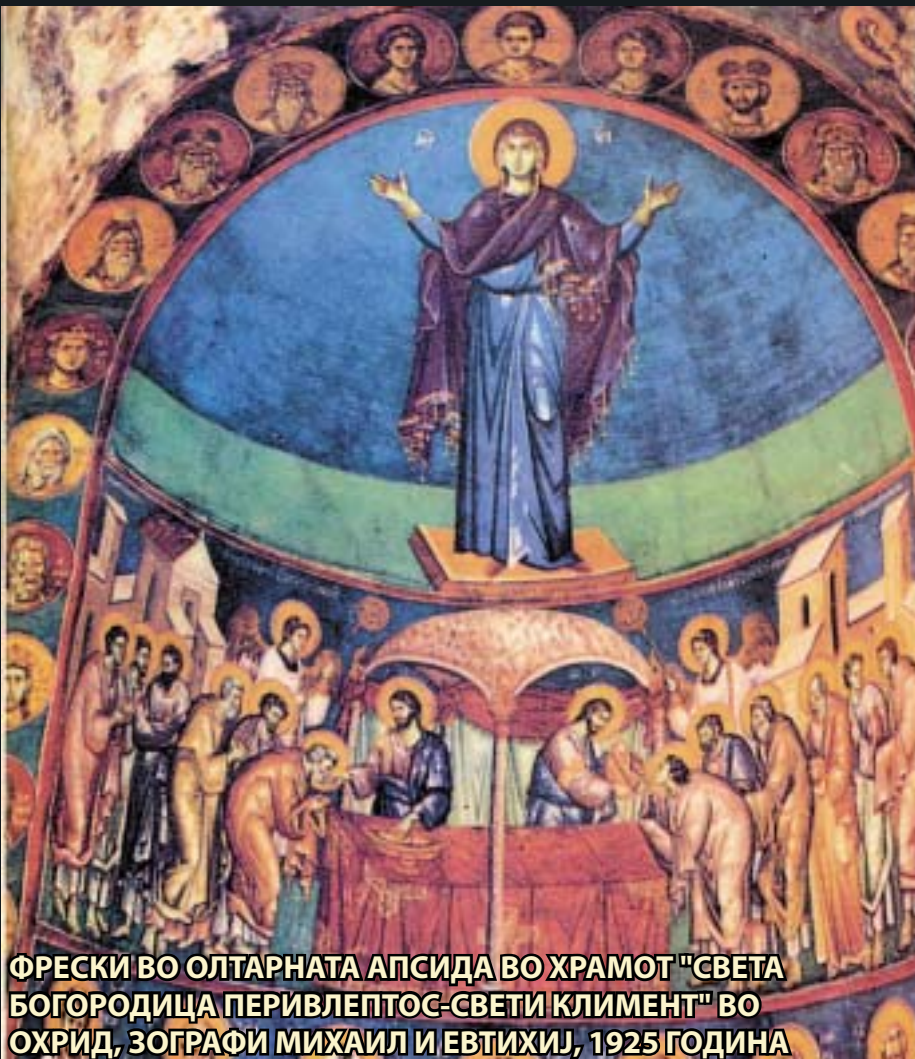
Имајќи ги предвид црковните канони, за возобновување на Охридската архиепископија, Црковно-народниот собир избрал нов Иницијативен одбор за организирање на Македонската православна црква, при што нему му биле дадени ингеренциите за привремена управна и законодавна власт.

Во септември истата година, Српската православна црква на заседанието на својот Архијерејски синод, се изјаснила дека не може да ја признае самостојноста и независноста на Македонската православна црква, пројавувајќи и понатаму право на црковна јурисдикција на територијата на Македонија. Таа и натаму од православиот македонски народ бара ла целосно починување, односно почитување на состојбите меѓу двете светски војни.

По добивањето на одлуката на Светиот синод на Српската православна црква, Иницијативниот одбор за организирање на Македонската православна црква свикал широка свештеничка конференција за да го запознае македонското свештенство со негативниот став на СПЦ, против светата желба на македонскиот народ да има своја автокефална црква, за кое има историско и канонско право.

Оваа конференција, на која зеле учество повеќе од двесте свештеници, била одржана во Скопје, на 9 и 10 мај 1946 година. Откако свештенството било запознато со негативниот став на Српската православна црква кон еднодушната одлука на сите православни христијани, донесена преку нивните ополномоштени делегати на Првиот македонски црковно-народен собир, по богата аргументирана и продлабочена дискусија, во атмосфера на остро негодување, македонското свештенство ја донело резолуција во која се истакнува дека Црквата во Македонија мора да има свои народни архијереји, народно свештенство, и самостојност во решавањето на сите внатрешни црковно-народни прашања.

Во оваа резолуција македонските православни свештеници не отстапиле од основните барања на верниците - Македонската православна црква да го зачува својот народносен и Светиклиментовски белег. Конечното решавање на ова прашање се провлекувало сè до 1958 година.

ФРЕСКИ ВО ОЛТАРНАТА АПСИДА ВО ХРАМОТ "СВЕТА БОГОРОДИЦА ПЕРИВЛЕПТОС-СВЕТИ КЛИМЕНТ" ВО ОХРИД, ЗОГРАФИ МИХАИЛ И ЕВТИХИЈ, 1925 ГОДИНА

(продолжува)